

Landbruks- og matdepartementet

Postboks 8181 Dep
0330 Oslo

Kopi : Fiskeri- og kystdepartementet

Deres ref:

Oslo, 13. januar 2005

Vår ref: Geir S. Kuvås / DOK-2005-00137

DEN BLÅ-GRØNNE MATALLIANSEN- SAMLET INNSATS OG NY STRUKTUR

Det er ikke vanskelig å gi sin tilslutning til visjon og målformuleringer m.m. som er lagt til grunn for dette arbeidet. Det er i prinsippet ønskelig å få til både en bedre anvendelse og koordinering av FoU-innsats og anvendelse av midler både ” for de blå og grønne forskningsaktørene”, bl.a. fordi forskningssystemene synes for fragmentert. Vi er også enige i at det er viktig å søke å ta ut synergier mellom landbruk og fisk og at det er viktig å øke foredlingsgraden og verdiskapingen i Norge. I praksis kan vel dette videreføres til at det generelt er behov for en større grad av samordning mellom fiskeri- og landbrukssiden både næringsmessig og politisk. Kanskje er det like gjerne også på det overordnede planet at man burde starte? Det kan synes som om man i ”Samlet innsats og ny struktur” i stedet starter på et ”lavere nivå”, nemlig FoU-området, noe som det er krevende å gjøre på en vellykket måte. I så måte har vi en del bekymringer mht. grunnlaget for rapporten og det grunnlaget den legger for videre oppfølging.

Det er landbruket som er den store aktøren i Norge på næringsmiddelsiden. Det kan virke som om rapporten legger opp til en vridning i så måte ved at det implisitt legges vesentlig vekt på spørsmålet om å styrke ”konkurransutsatte næringer”. Vi er med på at det er viktig, men det må betraktes som en tilleggsfaktor og ikke sees som et grunnleggende kriterium. Både sammensetningen av utvalget og de konklusjoner som trekkes synes vi er mest preget av behovene på fiskerisiden.

Mandatet er begrenset til å ”Kartlegge, analysere og fremme forslag om arbeidsdeling og samarbeidsformer samt organisering av forskningen ved de aktuelle forskningsmiljøene” og til å ”Fremme forslag overfor departementet om strukturelle tiltak i forskningsmiljøene for å øke synergier, arbeidsdeling, eierskap, styringsformer, rammevilkår og finansiering”.

Det har betydning at det liten grad har blitt foretatt markedsmessige analyser (hvor tilsier markedet at vi bør satse, i praksis en brukerdrevet tilnærming), bidrag til verdiskaping, funksjonelle analyser (hva er det som virker, hvordan og hvorfor) og det samme gjelder spørsmål som praktisk organisering av finansiering/pengeflyt på kort og lang sikt og forholdet til slike kilder, samt hvordan gevinstene fra arbeidet skal tas ut både i forskningsmiljøene og mellom dem(synergi). Mye av dette synes det som om man tenker seg organisert /utformet i det videre løpet etter innstillingen.

Vi er heller ikke særlig tilfreds med at dette er gjort til en hastesak som tas i forkant av den kommende forskningsmeldingen. Det kan da bli spørsmål om hvem som tilpasser seg hva. En del forhold i denne utredningen kan risikere å sette presedens for forskningsmeldingen.

Vi er samlet sett kommet fram til at det er uheldig at dette tilnærmet ender ut med bare strukturelle og organisatoriske forslag uten å bygge på analyser som over. Vi tror tempoet har vært for raskt til at man har klart å komme fram til det beste forslagene/løsningene. Samlet sett tror vi at en utvikling bør i større grad bygges på en organisk utvikling, som gjerne kan forseres. Det betyr å etablere brede og (inkl. juridisk) forpliktende kontaktflater mellom disse miljøene. Det blir da letter å sikre at man tar vare på veletablerte og –fungerende miljøer og man kan gjennom det arbeide opp en bredere, mer forstått og omforent plattform for en samordning og sammensmelting. Det øker også muligheten for å få til en reell brukerdrevet prosess.

Her kan en økt vektlegging av og satsing på ”Den blå-grønne matalliansen” være egnet og den bør gis et utvidet mandat og den bør inneholde en representasjon både fra næringsliv og fra universitets- og høyskolemiljøene. I så fall kan vi også klare oss uten ”Arena for samhandling og samarbeid” som nødvendigvis må få en del overlappende funksjoner med ”Alliansen”.

Vi har heller ingen sterke innvendinger på at man organiserer et eget infrastrukturselskap som kan overta styring m.m. av instituttene havbruksstasjoner og vi forutsetter at også dette i stor grad vil bli brukerdrevet/-styrt.

Tilsvarende anser vi det som kurant at man søker å skille mellom næringsrettet og forvaltningsrettet forskningsvirksomhet, da rollene her såpass tydelig forskjellige (ref. bl.a. overvåking og kontroll). Men igjen forutsetter vi at både kompetanse og kunnskap også blir søkt stilt til disposisjon for både næringslivsinstitutter og næringsliv. En annen sak er at innstillingen ikke tar for seg spørsmålet om langsiktig relativ utvikling av disse to feltene. Vi mener at det er viktig å vektlegge en videreutvikling av den næringslivsrettede forskningen. Dette handler også om å få konkurranseutsatt det som kan av slik forskning slik at man unngår en skjult subsidiering.

Det vi har mest vansker med er spørsmålet om opprettelse av et holdingselskap eller konsern for den næringslivsrettede forskningen. En konsernmodell er i seg selv ingen garanti for et godt resultat. Også den må bygge sin plattform på en grunnleggende forståelse av og avstemming mellom ressurser disponible, det markedet som skal betjenes og de kanaler og grenseflate man skal ha til sitt marked. Kanskje vil for eksempel en konsolidering av og mellom de mest likeartede FoU-miljøene være en vei å gå i første omgang. I dette ligger at det kan være viktig at de enkelte delene er trygge på sitt eget ståsted, forutsetninger, begrensninger og muligheter før man går inn i en prosess med andre.

Vi har i den forbindelse også en undring over at det i det alt vesentlige er Matforsk, som er et velfungerende institutt, som er trukket inn i fiskerisammenheng. Er det da meningen at Matforsk skal fungere som en modell for de andre? Hva er i så fall risikoen for at Matforsk i stedet blir fungerende dårligere i et slikt mer omfattende forband?

Det er ellers flere aktører innenfor mat-/landbruket som enten ikke er med i vurderingsgrunnlaget eller som har fått en perifer rolle i behandlingen i utvalget og det er noen ganger uklart hva som er grunnen til dette. I hele tatt er modellen for framtidig løsning/er ikke helt oversiktlig og umiddelbart forståelig. Et eksempel er Bioforsk som både skal bli en del av ”Den blå-grønne matalliansen ” og delta på: ”Arena for samhandling og samarbeid”, men som ikke blir en del av

holdingselskapet NOFIMA bl.a. fordi de ”ville ... blitt dominerende”, samtidig som det ”realiseres få synergieffekter ved å slå sammen .. med ..”. Hvorfor ikke i det minste den næringsrettede delen blir tatt inn står ikke helt klar for oss. Vi synes vel også at NOFIMA kunne hete Norsk matforskning, da fisk også er mat.

Vi har også en del usikkerhet rundt eierspørsmålene i et slikt konsern. For det første er vi ikke sikre på om det å samle alle typer aktører under en felles paraply vil bidra til å bedre det som kalles ”den ressursødende konkurransen” mellom FoU-aktører. Potensialet for å flytte en slik maktkamp inn i et holdingselskap er til stede. For vår del tror vi mer på å ha ryddige roller og organisering i forhold til den myndighet og det ansvar de enkelte aktører/institusjoner har. Vi har behov for å få større klarhet i hvorfor universitetene skal gis en såpass tung posisjon (de kan også være konkurrenter – ref. at de har næringslivssatsinger de også), på hvordan og til hvilke næringslivsgrupper eierpostene til departementene skal overdras og på hvilket grunnlag? Vi synes også at det er behov for en bedre klargjøring av forholdet mellom konsern/holding og datterselskaper. Hvor fritt skal de stå og hvordan skal vi sikre og styrke den brukerdrevne og –styrte forskningen i forhold til disse? I den forbindelse burde vi også ha hatt klarere hvordan man ivaretar de bra sider med finansieringsordninger (eks.vis grunnbevilgninger versus fonds som er bygget opp) som vi har i dag og hvordan man komme rundt mer uheldige sider (som underfinansiering og svake driftsresultater). Vi mener også at det må særskilt behandles hvordan man skal få til en balansert utvikling mellom de to hovedaksene landbruk/mat og fisk, da særlig ut fra at førstnevnte i den sammenheng vi nå ser er relativt underrepresentert. I praksis betyr det en fare for at det blir ”for mye” råvarebasert forskning og for lite rettet mot hele verdikjeden.

Vi er også enig i prinsippet om at FoU-innsatsen ”... skal tilrettelegge for en verdikjedebasert forskning.. ”, men registrerer at handelsleddet synes urepresentert i modellen. Vi tror det er viktig for å få til en fremtidsrettet FoU-utvikling at man styrker kontakten mot sluttbruker og de ledd som er tyngst representert der.

Endelig har vi en klar bekymring for at i neste instans så flyttes fokus over til distriktpolitikk. Det medfører for eksempel at den overordnede styringen flyttes til Tromsø, noe som vil være svært uheldig i forhold til at de aktørene som det skal samhandles med i stor grad befinner seg på Østlandsområdet, da særlig på landbruks-/matsiden.

Vennlig hilsen
**HANDELS- OG SERVICENÆRINGENS
HOVEDORGANISASJON**

Thomas Angell

Geir S. Kuvås

Sendes også som e-post til postmottak@fkf.dep.no og postmottak@lmd.dep.no